

HISZPAŃSKIE IMIONA I NAZWISKA W TŁUMACZENIU POŚWIADCZONYM NA JĘZYK POLSKI

Anna NOWAKOWSKA-GLUSZAK, dr
Uniwersytet Śląski w Katowicach,
Instytut Języków Romańskich i Translatoryki, Zakład Hispanistyki
ul. Grota-Roweckiego 5, 41-205 Sosnowiec
anna.nowakowska-gluszak@us.edu.pl

Abstrakt: Przedmiotem niniejszego artykułu jest problem transpozycji hiszpańskich imion i nazwisk na język polski w tłumaczeniach poświadczonych. Autorka, odpowiadając na pytanie, w jaki sposób tłumacz powinien traktować nazwy własne w dokumentach, stara się zebrać i usystematyzować zasady odmiany hiszpańskich imion i nazwisk w języku polskim. W tym celu, bazując na danych statystycznych *Instituto Nacional de Estadísticas*, dokonuje analizy morfologicznej stu najpopularniejszych imion żeńskich, męskich oraz nazwisk i grupuje je wg końcówki, by następnie określić wzór i zasady ich odmiany.

Obok kwestii językowych, Autorka porusza również kwestie prawne, dokonując przeglądu najważniejszych aktów prawnych regulujących zasady nadawania i rejestracji imion i nazwisk w Hiszpanii, oraz zasady „przekładu” nazw własnych w tłumaczeniach poświadczonych na język polski.

Wieloaspektowa analiza problemu pozwala jej stwierdzić, że odmiana hiszpańskich imion i nazwisk w języku polskim jest niezwykle złożona i potwierdza konieczność kształcenia tłumaczy tekstów specjalistycznych również w zakresie języka ojczystego.

Słowa kluczowe: tłumaczenie poświadczone, nazwy własne, imiona i nazwiska hiszpańskie, odmiana imion i nazwisk

SPANISH GIVEN NAMES AND SURNAMES IN CERTIFIED TRANSLATION INTO POLISH

Abstract: The purpose of this paper is the issue of the transposition of Spanish given names and surnames in certified translations into Polish. Answering the question how the translator should treat proper names in the documents translated, the author is trying to collect and systematize the principles of inflection of Spanish given names and surnames in their translations into Polish. In order to attain this, on the basis of the statistical data provided by *Instituto Nacional de Estadísticas*, she carries out the morphological analysis of one hundred most popular female and

male given names and surnames, and groups them according to their inflection, in order to determine the patterns and principles of their inflection in Polish.

Apart from the linguistic issues, the author also raises legal issues, making a survey of the most significant legal acts regulating the principles of naming and registering given names and surnames in Spain, as well as the principles of “translating” proper names in certified translations into Polish.

The multifaceted analysis of the issue enables the author to conclude that the inflection of Spanish given names and surnames in Polish is extremely complex and confirms the necessity to educate translators of specialized texts also in the scope of their native tongue.

Key words: certified translation, proper names, Spanish given names and surnames, inflection of given names and surnames

LOS NOMBRES Y APELLIDOS ESPAÑOLES EN LA TRADUCCIÓN JURADA AL POLACO

Resumen: El presente artículo trata del problema de transposición de los nombres y apellidos españoles a la lengua polaca en las traducciones juradas. Como se puede observar, aparecen muchas dudas no sólo en contexto de la “traducción” de los nombres propios extranjeros, sino también de su declinación. Por esa razón, la autora intenta recoger y sistematizar las reglas ortográficas de la lengua polaca aplicables a los nombres propios españoles. Al mismo tiempo explica de qué manera se debe transponerlos a su lengua materna en las traducciones juradas.

En su estudio la autora se basa en las listas de nombres y apellidos más populares en España en el año 2014 publicadas por el Instituto Nacional de Estadística. Tras analizar su estructura morfológica, los divide en grupos para poder determinar el modelo de declinación propio para cada una de ellas.

Tras analizar el problema desde el punto de vista lingüístico, traductológico y legal llega a la conclusión de que la declinación de los nombres propios españoles en polaco es muy compleja, lo que confirma la necesidad de educar los futuros traductores también en el ámbito de sus lenguas maternas.

Palabras clave: traducción jurada, nombres propios, nombres y apellidos españoles, declinación

Wstęp

Przedmiotem niniejszego artykułu jest problem zapisu hiszpańskich imion i nazwisk w dokumentach tłumaczonych na język polski. By uporządkować tę kwestię postaramy się na wstępie omówić system i formy imion i nazwisk hiszpańskich, zarówno z perspektywy prawnej, jak i językowej, następnie omówić zasady przekładu nazw własnych w tłumaczeniach poświadczonych oraz zasady języka polskiego stosowane przy zapisie obcych nazw własnych, które mają zastosowanie do języka hiszpańskiego.

1. Regulacje prawne w zakresie imion i nazwisk w Hiszpanii

Imię i nazwisko osoby fizycznej pełni funkcję identyfikacyjną i wyróżniającą osobę fizyczną, podobnie zresztą jak numer dowodu osobistego (D.N.I.), adres czy obywatelstwo¹. Historycznie wiązano je ze sprawowaniem kontroli państwa nad obywatelem. Obecnie uznawane jest za jedno z podstawowych dóbr osobistych każdego człowieka² i chronione prawem³.

Zasady nadawania, rejestracji oraz zmiany imion i nazwisk w Hiszpanii określone są przede wszystkim w Ustawie o aktach stanu cywilnego (*Ley de 8 de junio de 1957 del Registro Civil*)⁴ i doprecyzowane w Rozporządzeniu w sprawie stosowania Ustawy o aktach stanu cywilnego (*Reglamento para la aplicación de la Ley del Registro Civil*)⁵ przyjętym Dekretem z dnia 14 listopada 1958 roku. Kraj ten jest również sygnatariuszem Konwencji Nr 19 sporządzonej w Monachium 5 września 1980 roku o zastosowaniu prawa w odniesieniu do nazwisk i imion (*Convenio número 19, de la Comisión Internacional del Estado Civil (CIEC), relativo a la Ley aplicable a los nombres y los apellidos, hecho en Munich el 5 de septiembre de 1980*)⁶. Dodatkowo warto wspomnieć Dekret Królewski 193/2000 (*Real Decreto 193/2000, de 11 de febrero, de modificación de determinados artículos del Reglamento del Registro Civil en materia relativa al nombre y apellidos y orden de los mismos*)⁷, który zmienia brzmienie artykułów 192, 194 i 198 Rozporządzenia z 1958 roku.

W Hiszpanii, podobnie jak w Portugalii czy wielu krajach Ameryki Południowej, funkcjonuje system podwójnego nazwiska. Jeśli chodzi o imię, można nadać dziecku dwa imiona proste lub jedno złożone, w jednym z języków oficjalnych kraju, przy czym ustawa zakazuje nadawania nazwiska lub pseudonimu jako imienia. Zakazane są również tzw. *nombres extravagantes*, czyli imiona, które same w sobie lub w połączeniu z nazwiskiem, są ośmieszające lub nieprzyzwoite. Do momentu wejścia w życie RD 193/2000 nie

---

¹Por. art. 12 *Reglamento de la Ley del Registro Civil*.

²Artykuł 7 ust. 1. Konwencji o prawach dziecka mówi: „Niezwłocznie po urodzeniu dziecka zostanie sporządzony jego akt urodzenia, a dziecko od momentu urodzenia będzie miało prawo do otrzymania imienia, ...”

³Por. art. 53 *Ley de Registro Civil*, również art. 23-24 polskiego Kodeksu cywilnego.

⁴Dalej LRC.

⁵W hiszpańskiej literaturze tematu możemy spotkać również nazwę *Reglamento del Registro Civil*. Dalej stosujemy skrót RRC.

⁶Konwencję ratyfikowały również Włochy, Holandia, Portugalia. W Hiszpanii obowiązuje od 1 stycznia 1990 roku.

⁷Dalej RD 193/2000.

można było nadać dziecku imienia niepozwalającego odróżnić płci dziecka (art. 192 RRC), natomiast imiona obce, jeśli miały tłumaczenie na któryś z języków oficjalnych w Hiszpanii, mogły być zapisane w aktach w wersji wybranej przez nadającego imię. Dekret Królewski z 2000 roku znacznie ogranicza tę dowolność:

La sustitución del nombre propio por su equivalente onomástico en cualquiera de las lenguas españolas requerirá, si no fuese notorio, que se acredite por los medios oportunos esta equivalencia y la grafía correcta del nombre solicitado.

Imię zostaje wpisane do aktu urodzenia, przy czym, jeśli dziecku zostaną nadane dwa imiona, połączone są dywizem (*guión*) i zapisane wielką literą (por. art. 192 RRC). Zapis z dywizem obowiązuje wyłącznie w aktach stanu cywilnego.

Jak już wspomniano, w Hiszpanii obowiązuje system podwójnego nazwiska. Określa ono pokrewieństwo prawne lub biologiczne danej osoby. Tradycyjnie, pierwsze nazwisko, tzw. *apellido paterno*, jest pierwszym nazwiskiem ojca, drugie – *apellido materno* – pierwszym nazwiskiem matki. W przeciwieństwie do Polski, kobieta po zawarciu związku małżeńskiego nie zmienia nazwiska.

System podwójnego nazwiska, z których pierwsze jest nazwiskiem ojca, miał tradycyjnie zapewnić ciągłość linii męskiej, współcześnie jednak budzi sprzeciw środowisk feministycznych i jest uznawany za przejaw dyskryminacji wobec kobiet (por. Tamayo Haya, 2005). Warto jednak podkreślić, że pomimo istniejącej tradycji, rodzice mogą zdecydować o innym porządku nazwisk swoich potomków, także osoba pełnoletnia może wnieść o zmianę kolejności nazwisk (art. 109 CC).

Nazwiska, podobnie jak imię/imiona, zapisywane są w aktach urzędu stanu cywilnego. Na wniosek zainteresowanego urzędnik może wstawić przedimek „de” przed pierwszym nazwiskiem (*apellido paterno*). Ponadto do czasu zmian wprowadzonych Dekretem Królewskim 193/2000 oba nazwiska wpisywane były ze spójnikiem „y” (art. 194 RRC). Choć zapis ten dotyczył wyłącznie akt USC, możemy spotkać rzeczony spójnik w niektórych nazwiskach (np. *José Ortega y Gasset*). Artykuł 194 RRC w nowym brzmieniu pomija ten zapis.

Z punktu widzenia prawa, nadanie imienia i nazwiska jest kwestią niezwykle ciekawą i złożoną, z uwagi jednak na charakter i cel niniejszego tekstu nie będziemy zajmować się szczegółowo przepisami regulującymi szczególnie przypadki, takie jak adopcja czy porzucenie dziecka. Warto jednak wspomnieć,

że, jeśli imię nie może ośmieszać osoby je noszącej, nazwisko nadane przez urzędnika⁸ nie powinno w żaden sposób wskazywać na nieznanie pochodzenie dziecka; artykuł 196 RRC jednoznacznie zakazuje na przykład nadawania nazwiska *Expósito* (pol. porzucony, podrzutek, znajda), dawanego niegdyś przez zakonnice prowadzące domy opieki porzuconym dzieciom. Nazwisko to nadal jednak funkcjonuje w społeczeństwie hispanojęzycznym, choć zapewne już nie w swoim pierwotnym znaczeniu. Nosili je między innymi bracia Homerio (1918-1987) i Virgilio Expósito (1924-1997), argentyńscy twórcy tanga. Jak podaje Wikipedia⁹, Homerio przyjął nazwisko ojca, który był sierotą, by nie zapomnieć o swoich korzeniach.

2. Hiszpańskie imiona i nazwiska

Po omówieniu uregulowań prawnych dotyczących nadawania imion i nazwisk w Hiszpanii przejdźmy do kwestii językowych. Analizując formę i zapis hiszpańskich imion i nazwisk opierać się będziemy na danych statystycznych z 2014 roku podanych przez hiszpański Krajowy Instytut Statystyki (*Instituto Nacional de Estadísticas*). Instytut na swojej stronie internetowej¹⁰ publikuje listy stu najpopularniejszych w Hiszpanii imion żeńskich i męskich oraz nazwisk. I tak np. najpopularniejsze imiona żeńskie to *María*, *Carmen*, *Ana*, natomiast męskie: *Antonio*, *José* i *Manuel*. Wśród nazwisk dominują *García*, *González* i *Rodríguez*. W dalszej części omówimy szczegółowo każdą z tych kategorii.

2.1 Imiona żeńskie

Jeśli chodzi o imiona żeńskie, jak już pisaliśmy, trzy najpopularniejsze to: *María*, *Carmen* i *Ana*, dalej możemy znaleźć: *Isabel*, *Dolores* i *Pilar*, warto jednak zaznaczyć, że są to imiona pojedyncze, a wiele Hiszpanek nosi imiona podwójne. Dlatego w pierwszej dziesiątce pełnych imion znajdziemy: na pierwszym miejscu *María Carmen*, a potem, *Ana María*, *María Pilar*, *María Dolores*

---

⁸Np. w przypadku, gdy rodzice dziecka są nieznanymi.

⁹Homerio, bardziej znany z braci był poetą i twórcą tekstów, między innymi do słynnych tang *Percal*, *Trenzas*, *No me hables de amor*.

W: https://es.wikipedia.org/wiki/Homero_Exp%C3%B3sito (20.10.2015)

¹⁰<http://www.ine.es/daco/daco42/nombyapel/nombyapel.htm> (20.05.2015)

i *María Teresa* (pozycje od 6 do 9). Ciekawym przypadkiem jest, znajdujące się na 31 pozycji, imię *María Jesús*, którego obecność, podobnie jak popularność imienia *María*, wyjaśnić można wpływem tradycji chrześcijańskiej.

Biorąc pod uwagę kwestie odmiany imion żeńskich, ze względu na końcówkę możemy je podzielić na następujące grupy:

- zakończone na -a: *Laura, Juana, Eva, Francisca, Patricia; Nuria, Inmaculada, Alba;*
- zakończone na -o: *Rosario, Rocio, Amparo, Consuelo;*
- zakończone na -es: *Dolores, Angeles, Mercedes, Nieves, Loudres, Inés;*
- zakończone na -ón: *Concepción, Encarnación, Purificación;*
- zakończone na inną spółgłoskę: *Isabel, Pilar, Raquel, Beatriz, Belén, Montserrat; Mar, Soledad, Milagros, Miriam, Remedios, Trinidad.*

2.2 Imiona męskie

Najpopularniejsze w Hiszpanii imiona męskie to: *Antonio, José* i *Manuel*. Na siódmym miejscu znajduje się *José Antonio*, ósmym *José Luis*, a na dziesiątym *Francisco Javier*. Ze względu na końcówkę imiona męskie możemy podzielić na:

- zakończone na -e: *José, Jorge, Enrique, Vincente, Felipe;*
- zakończone na -o: *Antonio, Francisco, Pedro, Alejandro, Fernando, Alberto, Ignacio, Diego, Santiago;*
- zakończone na spółgłoskę: *Javier, Carlos, Jesús, Luis, David, Rafael, Ramón, Andres, Victor, Marcos, Augustín, Esteban, Xavier.*

Jak można zauważyć, w przeciwieństwie do języka polskiego, końcówka imienia w języku hiszpańskim nie zawsze wskazuje na płeć osoby je noszącej, dotyczy to w szczególności imion zakończonych na „o” i na spółgłoskę. Bywa, że niektóre imiona, takie jak *Trinidad, Consuelo, Cruz* czy *Camino*, w niektórych regionach Hiszpanii nadawane są zarówno mężczyznom, jak i kobietom (Sánchez Sánchez 2011: 93).

Z translologicznego punktu widzenia, hiszpańskie imiona możemy podzielić na takie, które mają polskie (i nie tylko) odpowiedniki (np. *Ana* – *Anna, Juana* – *Janina, Felipe* – *Filip, Carlos* – *Karol*, itd.), i nieposiadające takowych (np. *Ámparo, Nuria, Ramón, Pilar*, etc.). Ciekawą grupę stanowią rzeczowniki, w przewadze abstrakcyjne, w funkcji nazw własnych. Wiele z nich

pochodzi od tzw. *advocaciones marianas* (wezwań maryjnych), czyli określeń nawiązujących do atrybutów lub miejsc ukazania się Maryi. Zwykle w języku hiszpańskim zaczynają się od: (*Santa*) *María de...*, *Virgen de...* lub *Nuestra Señora de...*, np. *La Virgen del Pilar*, (Matka Boża na Kolumnie; miała się ukazać w 40 roku n.e. św. Jakubowi), *Santa María de los Dolores* (Matka Boska Bolesna), *Nuestra Señora de Consolación* (Matka Boża Pocieszenia), od której pochodzi imię *Consuelo*.

2.3 Nazwiska hiszpańskie

Nazwiska wydają się być grupą znacznie większą i bardziej różnorodną niż imiona. Jak już mówiliśmy, w Hiszpanii obowiązuje system podwójnego nazwiska; wśród najpopularniejszych pierwszych nazwisk (*apellido paterno*) dominują: *García, González, Rodríguez, Fernández, López*. Większość z nich to tzw. *nombres patronímicos*, czyli nazwiska pochodzące od imienia ojca, które nadawano niegdyś dzieciom w Hiszpanii. Dzielą się na *patronímicos directos*, czyli pochodzące bezpośrednio od imienia ojca (*Martín, Alonso, Pascual*, etc.), i *indirectos*, czyli utworzone za pomocą *-z* (Simón Parra 2009: 253) np. *Fernández – (hijo) de Fernando, Martínez – (hijo) de Martín, Rodríguez – (hijo) de Rodrigo*, itd.

Z morfologicznego punktu widzenia, nazwiska hiszpańskie możemy podzielić na:

- wspomniane już patronimiki zakończone na *-z*: *Fernández, Rodríguez*, etc.;
- zakończone na *-s* (*-es, -os*): *-es: Morales, Cortes, Torres, Fuentes, Reyes, Flores, Santos, Ramos, Rojas*;
- zakończone na spółgłoskę inną niż *-z* i *-s*: *Gil, Vidal, León, Aguilar, Pascual, Ferrer, Durán, Salazar, Moral, Aznar*; oraz *-z* niebędące nazwiskami patronimicznymi, np. *Sanz, Cruz*;
- zakończone na *-o*: *Moreno, Romero, Alonso, Navarro, Serrano, Blanco, Castro, Rubio, Lozano, Guerrero, Prieto, Izquierdo*;
- zakończone na *-a*: *Ortega, Molina, Herrera, Cabrera, Vega, Santamaría*;
- zakończone na *-e*: *Vincente, Luque, Conde, Ponce, Valle, Lorente*;
- zakończone na *í* (akcentowane): *Martí*;
- złożone: *de la Fuente, del Río, de la Cruz, da Silva, del Valle, de Miguel, del Pozo, dos Santos, del Castillo*.

3. Zasady zapisu obcych imion i nazwisk w tłumaczeniach poświadczonych

Napotykać w oryginalnym tekście imię, tłumacz, w zależności od typu i przeznaczenia tekstu, może zastosować różne techniki. I tak, w tłumaczeniu literackim możemy imię przetłumaczyć, nazwisko również, jeśli ma ono znaczenie, możemy dokonać adaptacji (do języka i kultury docelowej), możemy również pozostawić imię w brzmieniu oryginalnym (por. Eminowicz 1996). W tłumaczeniu dokumentów jednak, zwłaszcza tłumaczeniu poświadczonym, tłumacz musi postępować wg ściśle określonych zasad. Z kolei odmiana imienia i nazwiska zależy będzie od zasad obowiązujących w języku docelowym. Tymczasem z naszych obserwacji wynika, że początkujący tłumacze oraz adepci zawodu stosują najczęściej dwie strategie:

- a) albo starają się odmienić wszystkie imiona i nazwiska, niekoniecznie poprawnie, podając ewentualnie w nawiasie formę w mianowniku,
- b) albo zachowują formę w mianowniku, niezależnie od wymaganego przez czasownik przypadku.

By zatem uporządkować tę kwestię, omówimy najpierw zasady „tłumaczenia” nazw własnych, by następnie przejść do zasad odmiany obcych imion i nazwisk obowiązujących w języku polskim.

4. Zasady tłumaczenia imion i nazwisk

Podstawowym źródłem zasad sporządzania tłumaczeń poświadczonych (a tym samym tłumaczenia dokumentów) jest *Kodeks tłumacza przysięgłego*. W paragrafach 34-37 określa on, w jaki sposób należy traktować w tłumaczeniu nazwy własne. Poniżej zacytujemy najistotniejsze dla podejmowanego tematu paragrafy:

par. 34. Transkrybowanie, transliterowanie lub tłumaczone nazwy własne. Nazwy własne, takie jak: imiona, nazwiska, (...) należy podać w oryginalnym brzmieniu jeden raz przy pierwszym ich przytoczeniu w pisowni lub alfabecie języka źródłowego.

par. 35. Nazwiska o końcówce wskazującej na płeć osoby je noszącej powinny w tłumaczeniu zachować tę końcówkę w pierwszym przypadku

liczby pojedynczej w językach o deklinacji niefleksyjnej lub w odpowiednim przypadku w językach o deklinacji fleksyjnej.

par. 37. Znaki diakrytyczne w nazwach własnych.

Nazwy własne zawierające litery opatrzone znakami diakrytycznymi w języku źródłowym zachowują te znaki w tłumaczeniu na język docelowy.

Interpretując niniejsze zasady w kontekście przekładu z języka hiszpańskiego na polski, należy zwrócić uwagę na dwie kwestie: po pierwsze, język hiszpański nie jest językiem fleksyjnym, polski zaś tak, co oznacza, że należy odmieniać hiszpańskie imiona i nazwiska; po drugie, należy zachować w nich znaki diakrytyczne, w tym akcent graficzny, nawet jeśli w wymowie po dodaniu odpowiedniej końcówki przypadku pada na zaznaczoną sylabę.

Warto również przytoczyć paragraf 45, który mówi, że:

błędy literowe i cyfrowe w takich elementach tekstu dokumentu jak: imiona, nazwiska, (...) należy powtórzyć w tłumaczeniu, przy czym w przypadku domniemania formy poprawnej tłumacz przysięgły może umieścić na ten temat uwagę wyjaśniającą.

W tej materii tłumacz powinien jednak pozostać szczególnie uważny, bywa bowiem, że pozornie błędna forma imienia jest właściwa, np. w spisie imion żeńskich znajdziemy popularne imię Ana, ale również Anna; obok odpowiednika polskiej Agnieszki – Inés – można również spotkać imię Inesa.

5. Zasady pisowni obcych imion i nazwisk w języku polskim

Zasady pisowni obcych nazw własnych, w tym imion i nazwisk, zostały szczegółowo opracowane w *Wielkim słowniku ortograficznym PWN* pod redakcją prof. Edwarda Polańskiego¹¹. Znajdziemy tam reguły odmiany nazwisk angielskich, francuskich, niemieckich, włoskich i węgierskich. Ponadto *Słownik...* omawia zasady spolszczania imion i nazw greckich. Osobny rozdział poświęca transkrypcji i transliteracji słowiańskich alfabetów cyrylickich. Na

---

¹¹Na potrzeby niniejszego artykułu korzystać będziemy ze *Słownika ortograficznego PWN* opracowanego na podstawie słownika prof. Polańskiego i wydanego w 2004 roku.

podstawie powyższych zasad postaramy się zebrać i usystematyzować zasady odmiany i zapisu mające zastosowanie do hiszpańskich imion i nazwisk.

Jak wskazują autorzy *Słownika...*, pisownia obcych nazw własnych w języku polskim jest skomplikowana, gdyż zależy od wielu czynników. Jako najważniejsze wymieniają:

- a) zwyczaj językowy: wiele nazw zostało spolszczonych już dawno i ta pisownia, niezależnie od panujących zasad, utrwaliła się, np. Szekspir, Wolter, Szopen;
- b) zasady transkrypcji i transliteracji umożliwiające zapis nazw pochodzących z języków obcych, w których stosowane są znaki nieobecne w polskim alfabecie. Warto zaznaczyć, że w pracach naukowych i innych wymagają maksymalnej ścisłości i precyzji zapisu, należy stosować transliterację;
- c) wymagania systemu językowego: co oznacza przede wszystkim, że w języku polskim – jeśli tylko to możliwe – należy odmieniać obce nazwy własne, choć często wiąże się to z licznymi problemami ortograficznymi;
- d) pochodzenie nazwy własnej, gdyż wpływa ono na sposób zapisu i odmiany, np. anglosaskie *Charles* [Czarls] odmienimy *Charlesa* [Czarlsa], natomiast francuskie *Charles* [Szarł] *Charles'a* [Szarła].

Patrząc z perspektywy tłumacza języka hiszpańskiego, możemy stwierdzić, że, oprócz oczywistej zasady czwartej, najistotniejsza będzie zasada trzecia, czyli konieczność odmiany hiszpańskich imion i nazwisk; pierwsza ma charakter drugorzędny, natomiast druga w tym przypadku nie będzie mieć zastosowania.

By zachować porządek i przejrzystość tekstu, w pierwszej kolejności zajmiemy się odmianą imion, kolejno, żeńskich i męskich, by następnie przejść do kwestii nazwisk. Na koniec postaramy się podsumować nasze opracowanie w kontekście przekładu.

6. Odmiana imion hiszpańskich w języku polskim

Zgodnie z zasadami języka polskiego imiona osób narodowości innej niż polska żyjących współcześnie należy pisać w oryginalnej postaci graficznej, nawet jeśli mają polskie odpowiedniki. Jeśli chodzi o odmianę imion, należy korzystać z wzorca odmiany wyrazów pospolitych o podobnie zakończonym temacie.

W odniesieniu do imion żeńskich, stosujemy następujące zasady:

- a) odmieniają się wszystkie imiona żeńskie zakończone na samogłoskę –a,
- b) pozostałe imiona żeńskie nie odmieniają się.

A zatem, wśród wyodrębnionych przez nas grup hiszpańskich imion żeńskich, odmieniać się będą tylko te zakończone na -a (*Juana, María, Nuria*, itd.), pozostałe, tj. zakończone na -o (*Ámparo, Rosario*), -es (*Dolores, Mercedes, Inés*), -ón (*Concepción, Encarnación*) i na spółgłoskę (*Isabel, Pilar, Miriam*) pozostaną nieodmienione.

Jeśli chodzi o imiona męskie, bierzemy pod uwagę ich końcówkę w wymowie. W języku polskim obowiązuje zasada, że odmienia się obce imiona męskie zakończone na spółgłoskę, -a, -o, -y, -i. Odmienimy zatem hiszpańskie imiona męskie:

- a) zakończone na spółgłoskę, np. *Javier* (-ra, -rze), *Luis* (-sa, -sie), *Ramón* (-na, -nie), etc.
- b) zakończone na -o, np. *Diego* (-ga, -gu), *Alfonso* (-sa, -sowi), *Antonio* (-nia, -niowi, o -niu). Imiona te odmieniają się jak polskie zdrobnienia typu Henio, Kazio. Warto jednak zaznaczyć, że, jak zauważa Jan Grzenia w internetowej Poradni językowej PWN¹², we współczesnym języku polskim istnieje tendencja, by nie odmieniać imion zakończonych na -o, dlatego dopuszczalne jest pozostawienie ich w formie nieodmienionej.

Jeśli chodzi o hiszpańskie imiona męskie zakończone na -e (-é) (*Felipe, Jorge, Enrique*, etc.) zasadniczo nie powinny być odmieniane, *Słownik...* jednak dopuszcza, zwłaszcza w języku pisanym, odmianę imion zakończonych na -e akcentowanych na ostatniej sylabie (-é). A zatem możemy powiedzieć: (kogo?) *Joségo* albo *José*, (o kim?) o *Josém* lub o *José*¹³.

Jak wspominaliśmy na wstępie, wiele osób w Hiszpanii nosi podwójne imię. Zgodnie z zasadami języka polskiego, każde z nich powinno zostać odmienione. Powiemy więc: o *Maríi Carmen*, z *José/Josém Antonio/Antoniem*. Podobnie w przypadku imion „mieszanych”, tzn. takich, w których jedno jest męskie, a drugie żeńskie, chodzi przede wszystkim o mężczyzn noszących jako drugie imię: *María*, np. *José María Aznar* (o *José/Josém Maríi Aznarze*). Takie połączenia nie brzmią dla polskiego ucha nienaturalnie, być może dlatego, że funkcjonują również w naszej rzeczywistości społeczno-politycznej (np. Jan Maria Rokita, Bronisław Maria Komorowski), problem pojawia się jednak przy imieniu kobiety: *María Jesús*. Zgodnie z zasadami ortograficznymi drugi człon, podobnie jak pierwszy, powinien zostać odmieniony, jednak ze względu na

¹²Patrz: <http://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/imiona-i-nazwiska-hiszpanskie;2126.html> (13.10.2015)

¹³Chociaż Jan Grzenia, w odpowiedzi na pytanie jednej z internatek o odmianę „José Mario (sic!) Aznar”, stwierdza, że imienia José nie należy odmieniać. Por. <http://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/imiona-i-nazwiska-hiszpanskie;2126.html> (20.10.2015)

szczególny status imienia *Jesús* (Jezus), zarezerwowanego w Polsce wyłącznie dla bóstwa, proponujemy pozostawić je w formie nieodmiennej: *o Marii Jesús* zamiast *o Marii Jesúsie*.

7. Odmiana hiszpańskich nazwisk

W dalszej części zajmiemy się odmianą hiszpańskich nazwisk. Jak mogliśmy zauważyć, panuje tutaj dużo większa różnorodność niż w przypadku imion. Z drugiej strony, nazwiska hiszpańskie nie wskazują na płeć właściciela, ani też liczbę pojedynczą lub mnogą, w funkcji tej występuje bowiem rodzajnik określony (*López – pan/pani López, los López – państwo/panowie López*).

Tymczasem w języku polskim panuje zasada, że jeśli tylko jest możliwe przyporządkowanie nazwiska jakiemuś wzorcowi odmiany, należy je odmienić, zaś wybór odpowiedniego wzorca zależy od: a) płci właściciela, b) jego narodowości, c) zakończenia nazwiska, przy czym może chodzić o zakończenie fonetycznej formy nazwiska, albo tematu.

7.1 Nazwiska żeńskie

Choć w języku hiszpańskim forma nazwiska nie wskazuje na płeć osoby, która je nosi, w tłumaczeniu na polski należy ją uwzględnić. I tak, w języku polskim odmieniamy wyłącznie nazwiska żeńskie zakończone na -a. Hiszpańskie nazwiska żeńskie zakończone na -a będą się odmieniać jak rzeczowniki pospolite o podobnym zakończeniu, a więc: *Cabrera – o Cabrerze, Herrera – z Herrera* (jak kariera), *Ortega – o Ortedze* (jak noga), *Molina – z Moliną* (jak malina), itd. Pozostałe nazwiska, czyli zakończone na -z, -s lub inną spółgłoskę, -e, -o lub -í (-i akcentowane), jeśli są noszone przez kobiety, nie odmieniają się.

7.2 Nazwiska męskie

Problem odmiany i zapisu obcych nazwisk męskich w języku polskim jest o wiele bardziej złożony. Warto jednak pamiętać, że jeśli nazwisko mężczyzny

poprzedzone jest imieniem lub rzeczownikiem pospolitym (pan, minister, sędzia, itp.) może pozostać nieodmienione. Dotyczy to zwłaszcza nazwisk zakończonych na -e, -o oraz tych akcentowanych na ostatniej sylabie (np. z *panem Vincente*, o *sędzim Luque*, z *Antoniem/Antonio Moreno*).

W przypadku odmiany nazwisk męskich, należy przede wszystkim zachować oryginalną ortografię, w tym zaznaczony akcent (*Fernández* – z *Fernándezem*), jeśli jednak w którymś przypadku gramatycznym brzmienie głoski kończącej temat nazwiska jest w języku polskim inne niż w języku oryginalnym, zakończenie tego nazwiska piszemy zgodnie z pisownią polską, np. *Guerrero* – o *Guerrerrze*, *Ortega* – o *Ortedze*. Ponieważ w języku hiszpańskim nie występuje -e nieme (również ze spółgłoską) na końcu wyrazu, nie stosuje się apostrofu; polskie końcówki łączą się bezpośrednio z hiszpańskim nazwiskiem.

Hiszpańskie nazwiska męskie, podobnie jak imiona, należy w języku polskim odmieniać, zazwyczaj według wzoru właściwego dla nazwiska polskiego o podobnym brzmieniu. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w odmianie rzeczowników męskożywotnych, forma biernika (kogo? co?) jest identyczna z dopełniaczem (kogo? czego?).

Przyjrzyjmy się zatem wyodrębnionym przez nas grupom nazwisk hiszpańskich, by określić wzór odmiany dla rodzaju męskiego:

- zakończone na -z (*Rodríguez*, *Cruz*), -s (*Torres*, *Reyes*), inną spółgłoskę (*Gil*, *Durán*) odmieniamy jak polskie Lis, Miller (o *Rodriguezie*, o *Torresie*, z *Reyesem*, z *Gilem*, od *Durána*);
- zakończone na –o (*Moreno*, *Castro*, *Prieto*, *Blanco*) odmieniają się jak rzeczowniki męskie, np. partyzant (*Moreno*, *Morena*, *Morenowi*, *Morena*, *Morenem*, *Morenie*)¹⁴;
- zakończone na –a (*Ortega*, *Molina*, *Vega*) odmieniają się jak Lasota, Zembala (o *Ortedze*, z *Moliną*, od *Vegi*). W liczbie mnogiej będą się odmieniać, jak nazwiska polskie zakończone na spółgłoskę, np. o *Vegach*;
- zakończone na -e: odmieniają się w liczbie pojedynczej jak przymiotniki, przy czym odcinamy początkowe samogłoski z końcówek przymiotnikowych, np. od *Luquego*, *Condego*, z *Poncem*, o *Vallem*, z *Lorentem* (jak ładny, duży). W liczbie mnogiej najczęściej występują z rzeczownikiem (państwo, panowie) i nie odmieniają się;
- zakończone na í (i akcentowane): *Martí*, również odmieniają się jak przymiotniki;

---

¹⁴Należy pamiętać, że polskie nazwiska zakończone na –o (Matejko, Możejko) odmieniają się jak rzeczowniki żeńskie (Matejki, Możejki).

- złożone typu *de la Fuente, de la Cruz, da Silva, del Valle, dos Santos, del Castillo*, również powinny zostać odmienione w zależności od końcówki rzeczownika (oczywiście przyimek „de” i determinanty pozostają nieodmienne).

Podsumowanie

Poruszając problematykę odmiany hiszpańskich imion i nazwisk w tłumaczeniu na język polski, omówiliśmy kwestie prawne, tłumaczeniowe i językowe. Przeprowadzona analiza prowadzi do ciekawych wniosków.

Przed wszystkim, jak mogliśmy się przekonać, odmiana hiszpańskich imion i nazwisk w języku polskim nie jest prosta. Trudności wynikają przede wszystkim z faktu, że język polski jest językiem flekcyjnym i wymaga odmiany obcych nazw własnych. W przypadku tłumaczenia z języka hiszpańskiego, kolejny problem wiąże się z tym, że w przypadku nazwisk uwzględnić należy płeć osoby je noszącej. Jeśli dodatkowo weźmiemy pod uwagę, że Hiszpanie noszą często dwa imiona, a nazwisko bywa rozbudowane do więcej niż dwóch członów (np. *José Manuel García-Margallo y Marfil*¹⁵, czy *Íñigo Méndez de Vigo y Montojo*¹⁶) odmiana zaczyna przypominać prawdziwą łamigłówkę.

Tłumacz musi również pamiętać, że w dobie globalizacji wiele osób, zwłaszcza posiadających podwójne obywatelstwo, może mieć nazwisko złożone z dwóch pochodzących z różnych języków. Wystarczy przypomnieć dość znaną sprawę Carlosa Garcíi Avellano wytoczoną przeciwko państwu belgijskiemu przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹⁷, w której wraz z żoną domagał się uznania prawa do nadania swoim dzieciom posiadającym podwójne, belgijsko-hiszpańskie obywatelstwo, nazwiska García Weber, a nie, tak jak chcieli belgijscy urzędnicy, García Avellano.

Wracając do kwestii *stricte* przekładowych nasuwają się dwa wnioski praktyczne. Pierwszy z nich dotyczy sporządzania tłumaczeń poświadczonych: biorąc pod uwagę identyfikacyjną funkcję imienia i nazwiska w dokumentach i skomplikowane reguły ich odmiany w języku polskim, zasadnym się wydaje podawanie w nawiasie, gdy pojawiają się po raz pierwszy, ich formy w mianowniku. Drugi wniosek ma charakter bardziej ogólny, dydaktyczny,

---

¹⁵Obecny minister spraw zagranicznych i współpracy Hiszpanii.

¹⁶Hiszpański minister edukacji, kultury i sportu.

¹⁷Sprawa C-148/02 Carlos García Avellano przeciwko państwu belgijskiemu. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 2 października 2003 r.

wskazuje bowiem, jak istotną w rozwijaniu kompetencji tłumacza tekstów prawnych jest znajomość zasad języka ojczystego.

Bibliografia

- Alonso Olea Manuel (red.) 1992. *Legislación sobre Registro Civil*. Madryt: Editorial Civitas.
- Boletín del Ministerio de Justicia*, 1989, ss. 2105-2126.
- Díaz Fraile, Juan María. 2005. *Régimen de los apellidos en el Derecho Español y Comunitario a la luz del Nuevo Convenio de la Comisión Internacional del Estado Civil*.
- Eminowicz, Teresa. 1996. Los nombres propios españoles en las traducciones polacas. *Estudios Hispánicos V*, ss. 225-232.
- Faure, Roberto, Ribes, María Asunción i García Antonio. 2001. *Diccionario de los apellidos españoles*. Madryt: Calpe Espasa.
- Kłosińska, Anna. (opr.) 2004. *Słownik ortograficzny PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kierzkowska, Danuta. (red) 2011. *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*. Warszawa: Translegis.
- Sánchez Sánchez, Alicia, Monje Balmaseda, Óscar, Lledó Yagüe, Francisco. (red.) 2011. *Los 25 temas más frecuentes en la vida práctica del derecho de familia. Tomo II. Parte registral y otros temas del procedimiento*. Madryt: Dykinson.
- Simón Parra, 2009. *El nombre de persona en la documentación castellana medieval*. Rozprawa doktorska. Alcála de Henares: Universidad de Alcalá. Dostęp: <http://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/4494/EI%20nombre%20de%20persona%20en%20la%20documentaci%C3%B3n%20castella%20medieval.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tamayo Haya, Silvia. 2005. La huella de la discriminación por razón de sexo en la elección. *Themis* 6, ss.6-20.
- Wawrzakowicz, Stanisław i Hiszpański, Kazimierz. 1982. *Podręczny słownik hiszpańsko-polski*. Warszawa: Wiedza Powszechna.

Źródła internetowe

CURIA, curia.europa.eu

Instituto Nacional de Estadísticas, www.ine.es

Poradnia językowa PWN, sjp.pwn.pl

Wikipedia, www.wikipedia.es

Przytaczane akty prawne

Convenio número 19, de la Comisión Internacional del Estado Civil, relativo a la Ley aplicable a los nombres y los apellidos, hecho en Munich el 5 de septiembre de 1980 (BOE núm. 303, de 19 de diciembre de 1989)

Decreto de 14 de noviembre de 1958, por el que se aprueba el Reglamento para la aplicación de la Ley del Registro Civil (BOE núm. 296, de 11 de diciembre de 1958)

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93)

Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. 1991 nr 120 poz. 526)

Ley de 8 de junio de 1957, del Registro Civil (BOE núm. 151, de 10 de junio de 1957)

Real Decreto 193/2000, de 11 de febrero, de modificación de determinados artículos del Reglamento del Registro Civil en materia relativa al nombre y apellidos y orden de los mismos (BOE núm. 49, de 26 de febrero de 2000)